

**TOESPRAAK RONELLA TJIN ASJOE-CROES
BONAIRE ECONOMIC FORUM 20 APRIL 2009**

Geachte aanwezigen,

Wanneer we het hebben over een duurzame ontwikkeling van Bonaire dan is vandaag al een aantal keer gerefereerd naar de balans, die we tussen natuur en cultuur dienen te houden.

Natuur en cultuur: twee belangrijke onderdelen die Bonaire zo interessant maken voor toeristen, om te komen en om verliefd te worden op het eiland. Wat mij betreft kunnen we toerisme zien als een bijzonder vorm van cultuur. Toerisme wordt vaak gezien als iets van 'buiten het eiland'.

Professor Frank Go van de Erasmus Universiteit in Rotterdam geeft aan dat als er sprake is van een duurzame 'toeristische' ontwikkeling dat er een balans moet zijn tussen 3 B's. Welke B's refereert hij dan aan: dat is de B van Bevolking, de B van Bedrijven en de B van Bezoekers.

Als deze 3 B's in balans zijn dan kan een gebied als Bonaire zich duurzaam ontwikkelen. En ik wil u in deze toespraak mijn visie geven op basis van deze 3 B's.

Allereerst wil ik aangeven dat we als Tourism Corporation Bonaire zorgvuldig kijken welke bezoekers we interesseren voor ons eiland. Bonaire kan als niche bestemming, niet kiezen voor massatoerisme, maar dient een zo kwalitatief mogelijke bezoeker na te streven. We kunnen stellen dat met deze duidelijke visie en hard werken, Bonaire zich zodanig heeft gepositioneerd. Negen jaar geleden vanuit de Europese markt bijvoorbeeld, ontvingen we bezoekers van charter maatschappijen, nu ontvangen we bezoekers via lijndiensten. En deze bezoekers kenmerken zich door een grotere belangstelling voor de lokale natuur en cultuur op Bonaire. Maar ook door een hogere besteding per persoon.

Bonaire is een bestemming, die maar beperkt kan groeien in aantallen bezoekers. Zeker als we dit met behoud van cultuur en natuur nastreven. Wat

van groot belang is bij een duurzame groei is dat de mentaliteit van onze bezoekers dicht moet liggen tegen de mentaliteit van Bonaire. Wij hebben negen jaar geleden deze mentaliteit omschreven als 'post materialistisch'. En met aandacht voor elkaar. Veel terugkerende bezoekers zijn verliefd geworden op het eiland niet alleen vanwege de natuur, maar ook de cultuur en bijbehorende rust en aandacht voor de medemens. Wanneer we dus naar een balans kijken vanuit de bezoekers dan zal er een duidelijke 'Mentality Fit' moeten zijn met de bewoners van het eiland. Heel belangrijk!

Dat brengt me op de volgende B, namelijk de B van bewoners. Bonaire heeft een geheel eigen, unieke mentaliteit kunnen opbouwen. Er kan mijn inziens alleen sprake zijn van een duurzame ontwikkeling van de cultuur op Bonaire als de bewoners van Bonaire voldoende meegroeien met de ontwikkeling van het eiland. En dat geldt zowel in materiele zin als in immateriële zin.

Dit betekent dat de huidige bewoners van ons eiland zoveel mogelijk betrokken moeten worden bij de economische groei en de groei van het toerisme. Dat kan op allerlei manieren en op allerlei terreinen. Zo heb ik afgelopen week vernomen dat er op dit moment vrijwel geen werkloosheid is op het eiland. Dat is op zich natuurlijk een unieke en bijzondere situatie. Op dit moment kunnen we trots en tevreden hiermee zijn, maar als we een paar jaar verder kijken dan kunnen de bewoners alleen voldoende profiteren van het toerisme als ook voldoende bewoners doorgroeien in leidinggevende functies. En als ik het dan over toerisme heb, bedoel ik; hoofd van de receptie, van de housekeeping, van het restaurant, en uiteindelijk ook de mogelijkheid om leidinggevende van een hotel of resort te kunnen worden.

Dat brengt me op de B van bedrijfsleven. Op dit moment is er veel bedrijvigheid. Dat is een kwantitatief gegeven. Belangrijk voor een duurzame groei van het eiland is dat het huidige bedrijfsleven voldoende moet meegroeien. En dat we nadruk leggen op kwalitatieve groei van het bedrijfsleven.

Daar is scholing voor jonge mensen voor nodig en bijscholing van volwassenen. Bovendien moeten we onder de bevolking een vertrouwen ontwikkelen dat ons dat gaat lukken. Dit is ook eerder vandaag tijdens de paneldiscussie naar voren gebracht. De komst van een hotelschool op Bonaire kan dan ook niet snel genoeg zijn. Maar ook de steun van overheid en private sector en uitbouw van programma's zoals het TAP, Tourism Awareness Program zijn van groot belang.

Aanpalende sectoren bieden ook kansen. Functies binnen overheid, bankwezen en de bouwsector moeten we bij voorkeur invullen door onze eigen bevolking. Geen makkelijke taak! Er zijn voldoende voorbeelden in het Caribische gebied en daarbuiten waar de samenleving ontwricht is geraakt door een te snelle groei van de beroepsbevolking en dan met name nieuwe managers en ondernemers, die te weinig gevoel hebben voor de huidige cultuur en natuur van het gebied waar ze werken.

Dat brengt me op de richting waarin het toerisme zich moet gaan ontwikkelen. Daar zullen we met elkaar goed over moeten nadenken. Welke vormen van duurzaam bedrijfsleven past bij ons eiland. Kunnen we een vorm van toeristisch bedrijfsleven ontwikkelen, die recht doet aan de huidige cultuur en natuur? Bonaire is van oudsher kleinschalig. Kunnen we bijvoorbeeld zorgen dat er veel bestaande kleinschalige accommodaties zich verder ontwikkelen en dat er vaker duurzaam wordt ondernomen? En dat we een soort TEP, Tourism ECO Program gaan ontwikkelen, waar we ondernemers en managers bij betrekken, en draagvlak ontwikkelen voor zorgvuldige omgang met natuur en cultuur, zonder grote investeringen en kostenposten? Er zijn verschillende ondernemers op Bonaire en op andere eilanden in het Caribische gebied, die hebben laten zien dat dit mogelijk is. Wellicht kunnen we hen uitnodigen om ons te inspireren en te leren hoe we meer duurzaam kunnen omgaan met onze resources.

Er zal dus ook een mentality fit moeten zijn met nieuwe ondernemers en hun nieuwe activiteiten.

Voor mijn afsluiting wil ik toch wat cijfers de revue laten passeren.

Verblijfstoeristen – toeristen die op het eiland overnachten.

In de periode van 1997-1999	hebben meer dan 60K+toeristen het eiland bezocht.
In de periode van 2000-2002	waren dit meer dan 50K+
In de periode van 2003-2006	60K+ waar 2003 een turn-around jaar was
In de periode van 2007-2008	Twee jaar achtereenvolgend heeft Bonaire een resultaat boven de 70K+ geboekt.

Als we het hebben over Cruise toerisme

Historisch hebben een totaal van 40K+ passagiers het eiland bezocht.

In seizoen 2005-2006	waren dit meer dan 50K+
In seizoen 2006-2007	meer dan 70K+
2007-2008 seizoen	meer dan 150K+
En in het huidig seizoen (08-09)	200K+ (volgens een recente analyse is dit equivalent aan een economisch injectie tussen de 15K-20K\$)

2009 70K-

Gezien de huidige wereldwijde economische ontwikkeling, verwachten wij een lichte daling in het aantal verblijfstoeristen.

Het is wel aan ons om gezamenlijk -met de private sector- nieuwe initiatieven aan te boren om deze minder positieve trend te onderdrukken.

2009 200K-

Voor 2009 verwachten we een lichte daling aan cruisetoeeristen, doordat een cruiselijns gekozen heeft om onze regio niet in hun product aanbod te incorporeren, en dus de ABC eilanden niet te bezoeken. Dit is tevens resultaat van een wat minder wereldwijde economie.

Gezien de cijfers die ik net heb gepresenteerd, kunnen wij concluderen dat Bonaire toeristisch niet in een lift zit, maar dit meer een jaar van consolidatie moet zijn. In dezelfde adem is het zeer van belang te melden, dat 70K verblijfstoeristen nog steeds onze uitgangspunt is.

Dat brengt me aan het slot van mijn presentatie.

Een tijdje geleden hoorde ik van iemand een gezegde dat mij is bijgebleven.

Typisch Bonaire dacht ik toen meteen. Iemand die hier was opgegroeid vertelde me dat we 'het eiland eigenlijk te leen hebben van onze kinderen'.

De huidige generatie kinderen zal dus over 10-20 jaar moeten kunnen zeggen dat wij, de huidige generatie beslissers op het eiland, in de periode 2009-2010 de juiste en duurzame beslissingen hebben genomen. En ik hoop daar mijn steentje aan te kunnen bijdragen.